1968

kambio

portabos independiente antijano

in dit nummer:

Bij het afscheid van onze Fein

Ilushon niet in Centro Pro Arte maar in de Beurs

Prof. Rosier fluistert Kambio iets toe

Un pida carton ta mas importante cu mi mama pretu

kambio

portabos independiente antijano independiente antijano independiente antijano

redakshon: h. arends, m. de castro, h. hollander, antijas; e. n. kleinmoedig, a. moen, amsterdam; r. pieters, delft; c. romney, leiden; j. eustatia, f. oduber, g. maduro, nijmegen

kambio ta sali kada seis siman; supskrishon ta monta f. 5.— pa anja. eksemplarnan di kambio ta ser bendí pa f. 0.75 kada uno na librerianan antijano. pa tur otro informashon: tel. 23434-36091-35816.
imprenta: otto h. zalm.

kontenido:

emancipatie eist ideologie	pag. 1
ni un pátaka	pag. 4
vrijdagavond, showavond	pag. 2
overzicht van 13 jaar jonckheer	pag. 5
gepaaide journalisten	pag. 6
dr paula y dick gregory	pag. 8
johnson ta birando comunista?	pag. 10
open brief: fiktie van de Beurs	pag. 11
episoden van j. m. eustatia	pag. 12
een antilliaans proefschrift	pag. 13
ilushon I en II	pag. 15
morgen	pag. 16

direkshon
na hulanda: e. n. kleinmoedig, johan huizingalaan 340, amsterdam
na antijas: kambio postbus 751 curaçao.
número di giro:
na hulanda: no 699830 na nomber di e.n. kleinmoedig
na corsow: no 328200 na nomber di kambio.

De goedgeklede families op Curacao en Aruba maken immer gebruik van de diensten van **SUPERCLEANING.** Vakmanschap en kwaliteit, gekoppeld aan een eerste klas bediening.
Behalve aan onze zaken en bijkantoren, is er ook een ophaal- en bezorgdienst.

SUPERCLEANING............ SUPERSERVICE !

Curacao:

Waterfortplein - Punda
(naast Hotel Curacao)
Majoorsweg 1, Suffisant
Telefoons: 44222, 43213, 43342

Aruba:

Van Galenstraat 4
Marktstraat 2
St. Nicolaas
Telefoons: 5039, 5558, 5194.

EMANCIPATIE EIST IDEOLOGIE

een interview met Prof. Rosier

10 uur 's morgens. Kambio staat voor de deur van het St Pius Seminarie, dat door het hardnekkig uitblijven van antilliaanse roepingen thans beter dienst doet als hotel voor de gasten van het bisdom. Een onbekende almoezenier in korte broek brengt ons naar de kamer van de belangrijkste gast die dezer dagen hier tussen allerlei lezingen door verblijft: Professor Frans Rosier o.f.m., de best geinformeerde nederlander over de konkrete sociale problemen in Latijns Amerika. Prettig kennis met u te maken. Zonder een spoor van de ingehouden bewegingen, die zijn hooggeleerde kollega's in Nederland aan hun status verplicht zijn, pakt deze professor een aangebroken fles whisky van de grond in de hoek van zijn kamer. Een punt van de overvolle tafel wordt vrij gemaakt om deze vroege whisky-on-the-rocks een plaatsje te geven. De vragen worden gesteld vanuit de enige (rotan) stoel. Gezeten op het onopgemaakte bed legt professor Rosier zijn antwoorden vast in de mikrofoon van de bandrekorder. Een docerende ondertoon is aan het begin van het gesprek nog aanwezig, maar verdwijnt al vlug.

K: U heeft in uw lezingen aangrijpende beschrijvingen gegeven van de armoede in Latijns Amerika, en met nadruk gewezen op de twee gemeenschappen —de rijken en de armen— die in feite geen kontakt met elkaar onderhouden en zich los van elkaar ontwikkelen. De ontwikkeling van de armoede, de armoede beschouwd als een proces heeft u, als sociaalpsycholoog, waarschijnlijk geleid tot een theoretiese doorgronding van dit proces. Al is het misschien een voorlopige?

R: Er zijn ontzaglijk veel faktoren van ellende. Je kan letten op de behuizing, die tot een minieme ruimte is beperkt waarin toch tien of vijftien mensen samen moeten leven. En voor de zelfverwerkelijking van de mens heb je ruimte nodig. Je kan toch nog zoveel van elkaar houden, maar af en toe moet je alleen kunnen zijn. En als alles, ja zelfs het meest intieme leven in aanwezigheid van anderen moet gebeuren, krijg je dus een ontwaarding van alle persoonlijke levensverwerkelijking. Daarnaast staat ondervoeding, afwezigheid van mogelijkheden voor onderwijs, kulturele leven bestaat niet, men wordt door ekonomiese armoede gedwongen om zich tot een bijna dierlijk leven te beperken. Zodat uiteindelijk al deze mensen gestigmatiseerd worden door een armoede, die niet alleen gevoeld wordt in hun bestaan zelf doordat zij overal in gefrustreerd worden. Maar ze voelen zich ook gestigmatiseerd als mensen die vermeden worden, als mensen die verdacht worden, als mensen die onbetrouwbaar zijn —en in feite zijn zij ook onbetrouwbaar, omdat zij uit nood wel delinkwent moeten worden—.

Er zijn dus een heleboel facetten die allemaal terecht komen in het grondfenomeen: de frustratie. En de frustratie van wat? Want uiteindelijk ligt de frustratie in ieder mensenleven ergens besloten, en kunnen de zonen van rijke lieden ook gefrustreerd worden. Het is dus geen privilege van de armoede alleen, ofschoon het zeer veel facetten heeft in de armoede. In de arme wereld van Latijns Amerika is het zoveel omvattend, dat het een eksiestentiële frustratie is. En wanneer ik het woord "eksiestentieel" gebruik, dan bedoel ik daarmee dat de wortels van het bestaan zelf geraakt zijn welke aan de grond liggen van het intellektuele leven, van het emotionele leven, van het sociale leven, van het kulturele leven, van alles.

Een rijke zoon kan ergens door gefrustreerd worden, in een of andere hobby of eventueel omdat hij een papa of mama heeft die hem niet helemaal begrijpt. Dit ligt dan op een gedetailleerd vlak. Terwijl de frustratie bij deze armen alles omvat.

K: Op Curacao bestaat ook een bepaalde armoede. Men is hier waarschijnlijk al een stadium verder vergeleken met Latijns Amerika. Er zijn de nodige huizen gebouwd, er is onderwijs, enz. Eigenlijk heeft men hier bewezen dat de armoede niet alleen opgelost kan worden met geld.

R: Ik heb de gelegenheid gehad om hier wat rond te kijken, vluchtig, en ik kan me niet de pretentie toemeten een oordeel te geven over de Antillen en in dit geval over Curacao. Men heeft hier de meest geraffineerde luxe van het hoogste internationale high society leven. Daarnaast wordt het eiland getekend, althans in zijn uiterlijk voorkomen, door

een vrij goed verspreide welvaart. Maar daar tussen door zie je dan ineens iets zeer ontstellends ...eh...

K: "gaps".

R: ja, maar dat is hier in zekere zin nog uitzonderlijk. En ik kan mij indenken dat er hier op het eiland wel zeer grote spanningen bestaan en ook strijd om meer begrip. En ik heb gehoord over de werkloosheid die door de automatisering van de Shell is ontstaan. Ik kan me dus indenken dat er een strijd om een menswaardig bestaan ook hier op dit eiland te vinden is. Dat is mij duidelijk.

K: U heeft onlangs afgerekend met de mythe van de luiheid van de latijns-amerikanen. In de plaats van deze mythologische karaktertrek, stelde u dat hier een zekere apathie aanwezig is, die door de bestaande situatie in stand wordt gehouden. Op welke wijze denkt u dat de massa deze situaties zal kunnen doorbreken?

R: Hier is volgens mij, spreekt men althans in Latijns Amerika, over een luiheid van indiaanse afkomst, maar dat is ergens een zelfbegoocheling. Het is op de eerste plaats geen luiheid, het is gewoon gefrustreerd zijn en **(met grimmige stem)** men KAN niets doen!! Dat wil zeggen, de mensen spannen zich werkelijk in om van 's morgens vroeg tot 's avonds laat iets bij elkaar te kunnen krijgen om met hun vrouw en kinderen door de dag te komen, iets te kunnen eten, en dat is miniem. Als er een of twee keer per week vlees is, is dat veel! **(raakt vol emoties)** Want er zijn weken dat er geen vlees gegeten kan worden! Deze mensen zijn ondervoed. Datgene waartoe zij niet...eh...zij toe in staat zijn, de aktiviteit, werkjes, kleine snert dingetjes, omdat er geen konstant werk is. **(weer rustig)** Maar het zich inzetten voor hun eigen emancipatie... een dergelijke aktiviteit is niet te bemerken. En dan kan men zeggen: dit is deze levenloze massa, die altijd maar blijft op het nivo waar men is. Maar hoe moet deze emancipatie gebeuren door deze machteloze mensen die voor ongeveer 50% of zelfs meer uit analfabeten ten bestaat, die ongevormd is? Zij kunnen geen strijd voor hun emancipatie op zich nemen wanneer geen mensen vanuit idealisme, van idealisten uit de hogere midden klassen zich voor hen inzetten. Het beginsel van emancipatie eist een gedachte, een ideologie, een plan, en dat kunnen zij niet opbrengen.

K: Dit brengt ons direkt op het geval Cuba. De leiders kwamen uit de hogere en midden klassen en de massa kwam inderdaad veel later in beweging. Bent u er hier ook mee eens dat de massa beantwoord heeft?

R: De massa is eksiestentieel gefrustreerd. Van een gedeelte zijn zij zich daarvan bewust, maar alles wat op een menselijke eksiestentie betrekking heeft, in zijn diepere aspekten, is niet noodzakelijk bewust. Alle psychiese belevingen zijn ergens in eksiestentiële realiteiten geworteld. Deze eksiestentiële realiteiten kunnen zeer spoedig tot een psychies bewustzijn raken, wanneer een goede demagoog in het hart... de kern van de zaak raakt. En dan zijn deze zogenaamde goede, slaafse mensen ineens de **(stemverheffing)** meest felle! Omdat dan werkelijk iemand vertolkt wat zij nooit tot uitdrukking hebben kunnen brengen, nooit hebben kunnen definiëren. Als zij beginnen te praten, praten zij wel hun klachten uit, maar zij weten het niet zo te synthetiseren dat je kan zeggen, dit is een samenhangend geheel. Het is een klacht over een krot, over gebrek aan voeding, het is een klacht hierover en een klacht daarover, maar niemand van deze arme simpele mensen zal ergens een sociologiese visie geven. Dat kan je ook niet van hen verwachten. Tenzij... toch de een of ander hoor! Die komen er ook tussen door, die heel knap zijn hoor... maar dat is toch niet de doorsnee mens.

K: U heeft gezegd dat het kommunisme in Latijns Amerika heel vaak de verwerkelijking van het kristendom is. Maar is dit eigenlijk niet een semanties probleem? Vele, vele zaken zijn nog niet benoemd, niet verwoord. Zelfs de leiders hebben dit nog niet kunnen doen. De nieuwe ideologie is er nog niet. Ondertussen worden al diegenen die zich bezighouden met kreëeren van deze visie door de gevestigde orde onmiddellijk bestempeld als kommunist. Het is deze moeilijkheid die Camilio Torres moest ervaren in de discussies met zijn kardinaal en hij schreef danook in een van zijn brieven: "Ik wens een revolutionair te worden, maar niet een van het type dat in de geest van mijn kardinaal leeft".

R: Kijk men heeft wel fragmentaries de nodige kommunistiese literatuur en socialistiese literatuur doorwerkt. Maar het is fragmentaries. Men weet dus dat... of men denkt althans... dat van het kapitalisme uit niets meer te verwachten is, omdat het kapitalisme in egoïstiese termen denkt. En omdat er direkt geen andere ideologie voorhanden is en men zeer vaak het kristendom...ja...ergens geidentificeerd ziet met het kapitalisme, zoekt men het in richting van die landen of die bewegingen die zich ingezet hebben voor de armen. Dat wil niet zeggen dat men daardoor afstand doet van het kristendom. Men zegt, **(met zeer veel nadruk)** men zegt: dat hier werkelijk het kristendom wordt verwerkelijkt! Dit is echter een primitieve interpretatie van het kristendom, ook een primitieve interpretatie van het kommunisme. Want zo ligt dat natuurlijk niet, want uiteindelijk is het kommunisme een ideologie die té materialisties, té atheisties is om als zodanig met het kristendom verenigd te kunnen worden. Maar als dit volk tot een behoorlijk doordachte ideologie komt, dan zal dat ergens een gekorrigeerd marxisme zijn, waarschijnlijk een kristelijk-marxisme, maar goed, het zal zeker links zijn, maar niet atheisties.

K: Hoe ziet u de hulp van buiten af? Gelooft u daarin?

R: Ik geloof in hulp van buiten af, maar materiële hulp van buiten af komt voornamelijk van Noord Amerika en brengt met zich mee een ekonomiese afhankelijkheid en eigenlijk is het ergens een kontinue belediging doordat deze hulp samengaat met een zeer sterke, uitgesproken, zich imponeren. Niet alleen ekonomies maar ook in hun hele manier van zijn. Het is dus ergens beledigend, hoewel men ekonomies niet zonder deze hulp kan...eventueel...hoewel...ik meen dat de latijnsamerikaanse kapitalisten veel meer zouden kunnen doen als zij

zouden willen. Maar in ieder geval laten wij even aannemen dat men het zonder de ekonomiese hulp van Noord Amerika niet kan stellen. Wat men in eerste instantie nodig heeft en waar geen sterke reaktie op zou komen, integendeel, dat zijn de ideeën, hoofdzakelijk de ideeën van Europa uit, omdat naar mijn eerlijke overtuiging het anti-yankee element dermate sterk is, dat het bijna een haat is, terwijl een zeer grote hoogachting voor Europa leeft. Maar Europa kan niet het kapitaal investeren wat Noord Amerika doet en Noord Amerika zou het ook niet toelaten, want deze wil deze hemisfeer in zijn handen houden. Wat Europa wel kan doen is meehelpen om de vorming van een intelligentia een kans te geven. Talenten uit de lagere en midden klassen een kans te geven om in eigen land te kunnen studeren. En als die mogelijkheden geschapen worden, —wat wel een groot kapitaal is, maar dat toch een kapitaal is dat Europa kan opbrengen—, dan krijg je een tegenpool van het ekonomiese imperialisme. Dit laatste is natuurlijk een woord dat de Noord Amerikanen niet graag horen ...die willen het niet zo zien... want ze willen alsmaar demokratie verdedigen en verspreiden... het is een beledigend woord voor hen... **(een beetje fluisterend)** maar in feite is het zo hoor!

Er is een grote geestelijke honger, intellektuele honger, in Latijns Amerika. En wie voedt dat? De haat of ..eh.. de afweer ten opzichte van Noord Amerika is zó groot dat men zelfs op intellektueel gebied niet graag van een noord amerikaan les wil krijgen aan de universiteit. Hier liggen de mogelijkheden voor Europa.

◆

Toehoorders van Rosier

De vrij kleine ruimte van het Cultuurcentrum was overvol tijdens de lezingen van Rosier. Niet, zoals in Vrij Nederland geïnsinueerd werd, als gevolg van een volkstoeloop; het waren gewoon bijeenkomsten van "nette lieden" in keurige kostuums. Het volk zou trouwens toch geen barst begrijpen van de moeilijk formulerende en bovendien akademisch Nederlands sprekende Rozier.

Van de aanwezigen moeten genoemd worden Debrot en Sprockel; BVD'er Kibbelaar in volle omvang, hoge pieten van de marine, dominee Gerbrandy ("God, wat zie je hier veel ringbaardjes van de URA"), en een achttal nonnen die een avond laat op mochten blijven om de zeldzaamheid, een moderne pater, van nabij te aanschouwen. Voor ons zat een Nederlandse onderwijzer. Hij kwam te laat binnen, struikelde bijna over de benen van een kleurlinge, plofte naast haar neer zonder ook maar even zijn bek open te doen om zich te verontschuldigen. Hij aanhoorde Rozier, hij aanhoorde het verhaal over zoveel onrecht, en op het eind van de avond zagen wij hem zijn buurvrouw een pepermuntje toereiken.

Die Rozier, die kan toch wel wat!

◆

vrijdagavond showavond

Vrijdagavond, topavond bij TeleCuracao. Vanaf half acht tot ongeveer elf uur is het een bonte aaneenschakeling van humor, zang, dans en muziek, waar menig buitenlands televisiestation jaloers op kan zijn.

De topkomieken zijn, resp. in volgorde van opkomst: Piet Veentje, Boy Roosje, Engeltje Jop, Ben en Frenkje.

Verreweg het beste paar uit dit gezelschap vormt het duo Veentje-Roosje. Deze raskomieken, die door de natuur begiftigd zijn met een zekere corpulentie en met een soort slaperig voorkomen, slaan alles wat er verder in de show te koop is. Zij zijn dan ook de enigen die het zonder muzikale begeleiding kunnen stellen. Niet dat wij voorbij willen gaan aan de enorme kwaliteiten van Engeltje Jop: de wijze waarop hij tientallen malen het "bros" en "byside" herhaalt en telkens weer de lachers op zijn hand houdt, getuigt van een zekere begaafdheid. Maar de objektieve kijker zal toch moeten toegegeven dat het optreden van Engeltje nauwelijks een vergelijking kan doorstaan met dat van Roosje. Roosje gebruikt namelijk dezelfde herhalingstaktiek maar hij doet het veel overtuigender.

Meer dan 25 maal in een half uur laat Roosje lachwoorden vallen, en elke keer als het "Gobiernu die Korsow" opklinkt, schudden duizenden huisgezinnen van het lachen. Telkens als hij even dreigt te verflauwen komt Piet Veentje met zijn slaapooggjes op de proppen en stelt dan een dusdanige vraag, waarop Roosje alleen maar "Gobiernu di Korsow" hoeft te antwoorden, de rest is onverstaanbare kolder en wordt toch door het gelach overstemd.

Ben en Frenk hebben, mede door hun jarenlange ervaringen in de showwereld, iets professioneels over zich gekregen, en zijn dan ook minder populair; zij herhalen zichzelf minder en missen daardoor het effekt van een Engeltje of Roosje.

Al met al weinig variaties, maar alles op zo'n hoog peil, dat zeer kleine variaties al wonderen kunnen doen. Zo had drie weken geleden Roosje voor één keertje een nieuw stopwoordje gekozen. Pietje als maar ingewikkelde vragen stellen, en Boy Roosje met de regelmaat van de klok herhalen: Solitron. En hoe denkt meneer Roosje over dit of dat probleem? Roosje met een kwasi-ernstig gezicht: Solitron.

Zeer de moeite waard. Vrijdagavond, half acht, kanaal 8. TeleCuracao.

◆

NI UN PÁTAKA

Pa un gobiernu por gaba su mes, e mester bini ku hecho, e mester mustra berdaderamente ta kiko el a presta durante e tempu ku e tabata na mandu. Un gobiernu ku gaba su mes i ku no por mustra riba nada konkretu ku el a logra, ta hasi su mes ridikulo, gaña su mes, gaña su pueblo.

Awor ku Jonckheer a bai, diferente hende a haña ta necesario pa bisa "kuantu e homber aki a hasi pa su lugar". Ora bo puntra nan ta kiko ta eksaktamente e kosnan ku Jonckheer a hasi, nan ta keda boka será.

Ku e señora ku ta jama su mes lareina di Ulanda a regala Jonckheer un ridderorde nobo, nos por komperde kompletamente. Ta Jonckheer ta e homber ku a kuida interesnan Ulandes na Antijas perfektamente durante e periodo ku el a goberna Antijas. Kompaníanan Ulandes grandi manera Shell, Ogem, Fraternan, Soeurnan, HBU, Fatum, NEN, el a kuida masha bon. El a duna nan chens di gana sen brutu na Antijas, i laga nan eksporta hopi, hopi kapital for di aki. Ku na nomber di un grupo di kapitalista grandi Ulandés, e Famia Naranja ke gradisi Jonckheer, nos por komperde.

Di unda un ju di Korsow ta saka e lokura di elogia Jonckheer, komo el a demostra di ta un bon lider, nos no por komperdé. Korantnan chombong, manera La Prensa, Antorcha i Beurs por ehempel, a hasi nan mes sumamente ridikulo durante e ultimo tempu aki. Ku léter grandi nan a pone komo kabes di korant: E homber ku a hiba Antijas dilanti, etc. Ora bo tuma e tempu di sinta lesa ta kiko ta e kosnan anto ku el a hasi pa nan gabé tantu asina, bo ta ripará ku den e artikulonan aki no ta pará nada nada konkretu. Nan ta ripiti mas ku 10 biaha kuestion di gobiernu firme, politiek stabiel, etc. Pero ningun kaminda bo ta kontra ni den e korantnan di famia Jonckheer (La Prensa, Antorcha, Beurs) ta kiko el a presta.

Ahan, no, berdad. Pensioen di behes. Esta un gran obra. Masha bunita kos pa pueblo Antijano. Sin duda. Den e promé añanan ku Jonckheer tabata na mandu el a pasa esaki. Awor aki e tin mas omenos 12 aña ta gaba su mes kon bon e ta, paso ta e a bini ku pensioen di behes.

Fuera di e pensioen aki, di sigur 10 aña pasá, e homber aki no a hasi ni un donder pa Antijas. Ningun klase di desarojo ekonomiko o sosial ekonomiko a tuma lugar durante di su gobiernu. Dia ku Shell i Lago a haña ta bon pa pone nos obreronan na kaja, Jonckheer tambe a haña esaki bon. For di e tempu ei el a kuminsa papia over di industrialisashon i te awe ta papia so e ta papia over di esaki, paso no a bini nada ainda.

E paar di hotelnan ku tin aki, ta apenas tin mag di worde nombrá. Nan no ta aki pa motibu ku nan por adelantá Antijas. Nan ta gana plaka brutu aki, e promé 10 aña nan no ta paga ningun sorto di belasting i fuera di esei nan ta paga nos personeel masha malu. Uniko plaka ku nan ta trese Antijas ta e sueldu malu ku nan ta paga na empleadonan abou.

Uniko kos ku Gobiernu Jonckheer a logra eksporta ta: kapitaal ku a ser mandá pa bankonan na Ulanda, Merka i Suiza, i obreronan ku a worde manda Ulanda, St. Croix, etc.

Ni e Hospital na Punda ku Jonckheer a priminti tantu e no a logra. Parse ku ta e sanatorio bieu di Shell nan ke kumpra awor i parse ku pa kolmo ta soeur mes nan ke hinka aden tambe.

Ta tristu, pero hasta e brug mester a frakasá i donder abou.

Frakaso signifikante pa su balor simboliko.

E blachi ku Kambio a dediká na hechonan di Jonckheer, a keda blanku. Nos lektor ta komperdé di kon. Nos no tabata ke jena nos revista ku portret di djé den tur sorto di posishon manera La Prensa ku Antorcha a hasi. Nos a buska, i bolbe buska kosnan ku el a hasi. Nos no a haña nada, paso en berdat, e homber aki no a hasi un pátaka pa nos tera.

◆

Today's HAIG
– for today's taste

EINDOVERZICHT VAN DE VERRICHTINGEN VAN 13 JAAR REGERING JONCKHEER.

Snoep- of studiereisjes?

Gepaaide journalisten.

Vier Nederlandse journalisten hebben op uitnodiging van de Antilliaanse Regering een vrij uitgebreid en volledig bekostigd bezoek aan onze eilanden gebracht. Twee van hen werden —zonder dat zij een spoor van verlegenheid vertoonden— steevast voorgesteld als schrijvers die reeds zeer lofwaardige artilen over onze Minister President hadden gepubliceerd. Enfin, met eerlijkheid is iedereen gebaat, zullen wij maar zeggen. Ofschoon... in de journalistiek bestaat ook zoiets dat een betaalde "articlad" heet. Om over na te denken.

De eerste publikaties naar aanleiding van het bezoek van deze Nederlandse journalisten zijn reeds verschenen. In een interview met dr Jonckheer, dat in verschillende Nederlandse kranten verscheen, kon de Minister President zijn filosofie van "Wij zijn gelukkig met de huidige band met Nederland" vrij breed uitsmeren, zonder dat hij hierin ook maar ergens door de journalisten met de realiteit werd gekonfronteerd. Of wilden de heren lief zijn voor de Antillen, omdat de Regering zo lief tegen hen was?

Wij kunnen in ieder geval moeilijk aannemen, dat de denktrant van dr Jonckheer niet heel bekend in de oren van deze Nederlandse journalisten moet hebben geklonken. In de jaren veertig waren dergelijke redeneringen toch volkomen en vogue bij de Europese kolonialen. En deze ervaring zou op zijn minst elke oprechte journalist hebben geprikkeld om dieper in te gaan op deze archaïese en —noem ze— neo-koloniale kronkels.

Wij citeren een van de kernachtige passages: "We zijn te klein voor volledige onafhankelijkheid. Onze ekonomie is helemaal gebaseerd op dienstenverlening, want we hebben nu eenmaal geen grondstoffen en dan is het zeker niet prakties geheel op eigen benen te staan.

Nee, bij algehele onafhankelijkheid hebben we geen enkel belang. Ik vind trouwens mini-staten een vreemde en vrij belachelijke zaak, Mocht ons land echter toch nog eens tot algehele autonomie worden gedreven, dan moeten de bestuurders er voor uitkijken dat ze de huidige verhouding niet omwisselen voor ekonomies kolonialisme, want dan zijn ze veel verder van huis..." Zowel dr N. Cramer van het Parool, als de sociaalekonomiese redakteur A. Marseille van de Brabantse Pers noteerden deze hilariteiten klakkeloos en presenteerden ze ongekommentarieerd aan de nederlandse lezers.

Toch konden de heren Cramer en Marseille, net als wij, weten dat in 1968 het bezitten van grondstoffen geen enkele garantie geeft dat onafhankelijkheid mogelijk is. De wereldhandelconferentie in New Delhi heeft dit dezer dagen nogmaals bewezen. En als dr Jonckheer het over ekonomies kolonialisme heeft dan moesten deze twee heren op de hoogte zijn van het feit dat in de begroting voor 1968 van het eilandgebied Aruba 12,7% van de geraamde uitgaven aflossingen en renteverplichtingen bevatten. Met name zijn deze verplichtingen het direkte gevolg van financiële hulp van Nederland, die dezelfde dr Jonckheer zo heftig propagandeert en daadwerkelijk heeft helpen tot stand komen. Het ekonomies kolonialisme is geen toekomst beeld voor de Antillen, en omdat dit kolonialisme in 1968 reeds aanwezig is, hadden deze journalisten de zaak werkelijk kunnen weergeven zoals het is. Maar dat is dan toch misschien teveel gevraagd van hen.

Cambes

mijn kleding
uw kleding
zijn kleding
van onze kledingindustrie

BEEFEATER
BEEFEATER GIN
DOUBLY DRY TO
DOUBLE YOUR PLEASURE

Ponche "KUBA"
. . . An authentic product of Curacao, with a truly wonderful taste.
produced & bottled by
J. A. J. SPROCK N.V.
curacao

DR PAULA y DICK GREGORY: DOS PUNTO DI VISTA.

EDUCASHON O REVOLUSHON??

Den e número aki di Kambio nos ta publica un recensie di un proefschrift di un filósofo Antiyano, den cual e ta trata di analisá y comprende problemanan di Antiyanonan di coló. E análisis histórico-filosófico aki, Dr Paula mes ta jama "experienshanan personal". Su intenshon ta simplemente di demostrá su opinion y experienshanan personal y spera cu otro científiconan Antiyano lo sigui riba e tema aki y duné un fundeshi sea sociológico, sea psicológico pa asina jega, a lo largo, na un mihó comprondementu di un tema ku ta di sumo importansha pa mayoría di poblashon antiyano y mester interesá un y tur.

Como "tegenpool" nos ke duna un impreshon di e manera ku otro homber di coló ta experiensha su posishon den un mundu blancu y con e ta reakshoná riba e situashon aki.

Nos ehemplo ta trata di un comediante Mericanu inteligente, cu a crece den suburbionan di St. Louis y ya tin varios anja kaba ta lucha den frontline di e guerra pa derechonan civil di niggernan Mericanu: Sr Dick Gregory.

Algun luna pasá nos a mira y tende e homber aki duna su opinion riba situashon di niggernan Mericanu, den un interview riba televishon Hulandés. Despues di a tende dr Paula, continuamente nos ta hanja nos mes ta purba comprendé e dos hombernan aki, y e manera ku kada un ta experiensha e problema racial di cual nan no por aleha nan mes.

Dr Paula ta describí su experienshanan di un manera filosófico y ta busca y hanja "objective social barriers" den historia di nos Antiyas, pa despues e demostrá con e estorbonan objetivo aki (es decir esclavitud) ta bin cambia den "subjective social barriers".

Dr Puala ta hanja pues, ku ta den Antiyanonan di coló mes, e problemanan ta sinta actualmente y ta den e personanan aki mes nos tin ku combatí e malu. No ta forzanan di afó ta produci "barriers" cu ta stroba antiyanonan di coló di jega na un aceptashon di nan mes persona. Ta e mes ta stroba su mes actualmente, di jega na un identidad propia, pasobra pa juzga su mes, e ta usa valornan di hende blancu. E resultado ta, naturalmente, ku e ta algu inferior den su mes wowo.

Pa mehorá e situashon aki y sinja Antiyanonan di coló di aceptá nan mes manera nan ta, y sinja respetá nan mes persona, Dr Paula ta propone e.o. un mehoramentu di nos sistema educativo (den un sentido mashá amplio).

Sr. Gregory, di su parti, ta acerca e problema di coló, di un punto di vista menos scientífico. E no ta papia di "objective" ni "subjective", aunque implicitamente e tambe ta sugerí e fasenan aki.

Loke sinembargo ta interesante di Sr Gregory ta ku e tambe ta admití ku ta un kambio dje sistema educativo Mericanu por juda e Mericanu di coló jega na un identidad propia, pero e ta ahunta mesora ku e kambio aki ta algu imposibel den e situashon aktual. Ta lucha so por pone comunidad Mericanu acepta su habitantenan di coló y asina juda niggernan acepta nan mes.

Es decir cu seca Gregory, e problema aktual no ta algo "subjective", sino principalmente algu "objective" te ainda.

Don't be vague -
Ask for HAIG

E "social barriers"-nan na Merca no ta resultado di un compleho di inferioridad di hendenan di coló of resultado di uso di valornan di hende blancu. E estorbonan ta resultado di e sistema social Mericanu mes! Un sistema ku mester wordu combatí ferozmente pa asina logra di libra niggernan Mericanu di e "social barriers".

Sr Gregory ta ilustrá e sistema social corrupto aki ku e siguiente palabranan: "Cincu mucha blancu a kima nan karchi di servicio militar. Den dos luna di tempu Senado y Congreso Mericanu a aceptá un ley contra di kimamentu di e karchinan aki. SIENDO KU NI DEN 100 ANJA MERCA NO POR A TRAHA UN LEY CONTRA DI LYNCHMENTU DI NIGGERNAN. Esaki ke mén ku e sistema social Mericanu ta hanja un pida carton MAS IMPORTANTE CU MI MAMA PRETU. Ta pesei mi ta kere ku lo mi por pega henter un ciudad na candela".

Sr. Gregory ta sigui y e ta bisa ku Merca ta un pais racista, un dje paisnan mas racista di mundu, pió ku Hitler. Hitler no tabata haci uso di public relations manera Merca ta haci.

"Te algun tempu pasá nos tabata trata di realisa un kambio pacíficamente, awor nos protesta a bira un rebelión.

Rebelión ta algu di naturaleza, no algu humano. Rebelión ta e doló prome cu morto. Bo ta sinti doló promé cu bo hanja un ataque di curazon. Y si bo skucha e aviso aki, bo por skapa bo bida".

Segun Sr Gregory e momento a jega ku nos mester protege henter mundu contra di e sistema social racista di Merca.

Un sistema ku no solamente ta stroba desarrollo di su habitantenan pretu sino tambe otro paisnan. "Nos ta forma 6% di poblashon di mundu y nos ta posee 70% di riquezanan di mundu. Nos CIA a tumba mas gobierno den otro paisnan ku den henter historia di mundu. A jega e momento cu nos tin cu protege mundu contra di nos forma di democracía, e forma mas pió ku ta existí. Actualmente ta Merca mes ta e amenaza mas grandi di mundu, no Comunismo".

Pa sigui demostra e calidad corrupto y immoral di e sistema social cu Sr Gregory ta combatí abiertamente, e ta recorda nos ku henter comunidad a protesta contra di deramentu di e lider Nazista, Rockwell, den cementerio di Arlington.

"Nan no ke comprende ku Rockwell ta un produkto di comunidad Mericanu. Ta aki e a sinja odia, no na Alemania. No ta fei laria e a cai, ta Merca mes a produci é y tur otro monstruonan ku tin na Merca. Nan tin stempel di Merca riba nan lomba. Pero nos ta sinta miranan y puntra nos mes ta di unda nan a sali".

Algun tempu pasá nos a tende ku Sr Dick Gregory tabatin intenshon di pone su mes como candidato presidenshal den elekshonnan venidero, pa duna tur Mericanu honesto un alternativa.

◆

U bezit geen Twiggy figuur?
dan:
geen Twiggy kapsel kiezen!

De deskundige adviezen van onze kapsters dragen er zorg voor dat Uw kapsel in harmonie is met Uw verschijning.

Yolanda

Massage
manicure
pedicure

Maison de Beauté

W. Churchillweg 142a, Sta Maria
tel. 43755 - 43241

Hazeleger Hotel, Marie Pompoen
tel. 53940 - 71

Voor de betere Herenmode naar

HERENMODE COLON

met zijn modieuze en internationale collectie.

Loop vrij binnen - kijk vrij binnen.

Geen parkeerproblemen.

JOHNSON TA BIRANDO COMUNISTA?

Actualmente tin algun cos stranjo ta sosediendo den mundo económico, ku no a jama e reakshon ku lo bo a spera, aki na Antiyas ni na ningun otro caminda.

E paisnan ricu di nos globo ta completamente concentrá varios luna kaba, riba nan problemanan direkto, y hopi medidas anti free-enterprise ta wordu tumá pa drecha nan situashon económico, sin buska drechi ki resultado e medidanan aki lo tin riba economía di otro paisnan, principalmente riba paisnan sub-desarrollá.

Promé di januari di e anja aki, Sr Johnson, e gran defensor di libertad, democracía y free-enterprise, a lanza un plan ku ta limitá libertad económica asina drastico, cu tur defensornan di free-enterprise a keda babucá.

Tur e personanan ku semper ta cla pa defende Merca, y acusa paisnan pober di comunismo ora nan tuma **mes medidanan** pa drecha nan situashon económico, tur e figuranan patológico aki a keda ketu-ketu.

Nos no a tende ningun stem ku ta acusa Johnson di Comunismo, Fidelismo of anti-free-enterprise-ismo!!

Den publikashonnan y diskushonnan cu ta trata di e tema aki, tur atenshon ta riba necesidad di "defende posishon di dollar mericanu, drecha betalingsbalans di Merca y apoyá situashon financiera di Inglaterra (ku a devaluá su Libra Esterlina kaba) y Merca (ku lo tin ku devaluá su dollar, alo largo)."

Pero den e diskushonnan aki, tur hende ta lubidá ku e problemanan aki ku Merca y Inglaterra ta aden awor, te mes problemanan ku paisnan pober ta aden hopi anja kaba, y hopi mas fuerte y precario; es decir, instabilidad monetario, tekorten riba betalingsbalans, eksportashon di kapital muchu grandi etc etc.

Y no pasobra nan ta hanja bon di lucha un guerra inhusta contra di un pais chikí y pober manera Vietnam, sino pasobra simplemente nan no ta hanja un chens di comerciá riba un manera hustu; pasobra nan no ta hanja un chens di drenta mercado di paisnan desarrollá ku nan produktonan; pasobra di un banda nan ta wordu judá, y di otro banda nan garganta ta wordu choká. Pero semper ku e paisnan **pober, sub-desarrollá** y **chikí** a anunciá medidanan drastico pa drecha nan posishon, mesora di tur banda akusashonnan di comunismo a basha riba nan.

E programa di Johnson ta un "ehemplo unico" di loke se jama anti-free-enterprise, e ta

— obligá gananshinan di companíanan Mericañu den extrahero di bai Merca bek. Es decir ku comerciantenan **no ta liber mas** pa investá nan gananshi caminda nan kier.

— **prohibí** Mericanunan di viaha pafó di Western Hemisphere (ku eksepshon di business-trips.

medidanan pa salba dollar y su konsekwenshanan.

Es decir ku turistanan **no ta liber mas** pa bai caminda nan kier,

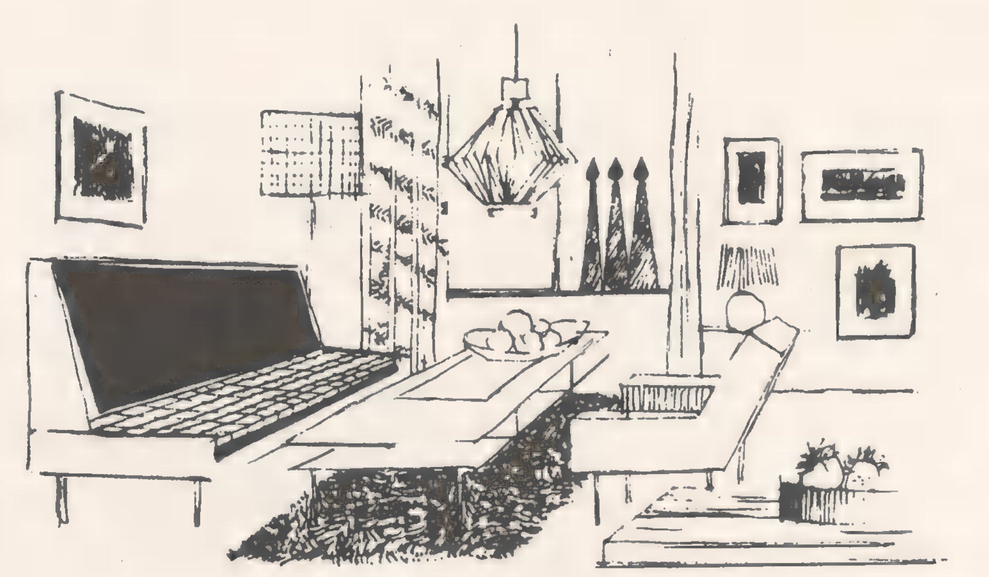
— prohibí investishonnan den paisnan subdesarrollá (ariba di un cierto percentage di 1966),

— prohibí investishonnan den paisnan Europeo (ariba di un cierto percentage mínimo, pero naturalmente ku eksepshon di Inglaterra),

— limitá tur re-investishonnan den henter mundu drásticamente.

— limitá importashon di Merca foi otro paisnan. Es decir, un medida contra di Kennedy-Ronde.

Tur e medidanan egoísta y anti-free enterprise aki, naturalmente lo drecha posishon económico di Merca y juda sposoné devaluashon di dollar Mericanu, pero resultado pa hopi otro pais lo por ta

ORIGINE LE

DEENSE MEUBELEN

koopt U nog steeds alleen bij:

MESKER

CURACAO - ARUBA

desastroso, principalmente pa e paisnan ku ta pober kaba.

Comercio mundial probablemente lo disminuí, progreso economico di Europa tambe. E atrazo técnico den tur pais no-Mericanu lo bira mas grandi ainda, interés lo subi den tur parti di mundu (es decir ku tur kredietnan lo bira mas caru ainda, afbetaling, kredietnan pa juda desarrollo etc), paisnan sub-desarrollá lo por exporta menos ku nunca y lo bira mas pober ainda, etc etc.

Un bentaha chikí tin: Turismo den Caribe y paisnan latino probablemente lo aumentá. Ya ku Mericanunan ta wordu prohibí di bai otro caminda casi sigur mas lo bini aki banda.

Kizas ta esaki te razon dikon aki na Corsow nos no a tende ningun stem ta grita "Comunismo!!" ainda.

Vereniging Bedrijfsleven Curacao por ehempel, ku na varios okashon a akusá Kambio di ta antiondernemer, pasobra nos ta propagá ideanan pro Antiyas en vez di pro gananshi di comerciantenan, no a reakshoná riba e programa di Johnson ainda.

Probablemente e "apologistanan-del-alma" aki no a hanja e argumentonan necesario ainda pa defende e mes medidanan ku normalmente nan ta ataka, ora un no-Mericanu usanan.

Segun nos opinion, ni e speranza no ta keda, ku ja ku e apologistanan a aksepta e medidanan recio aki di Merca, den futuro tambe nan lo acepta nan di otro pais. Nos ta convencí ku si por ehempel manjan Méjico dicidí di defende su posishon económico y prohibí investishonnan y gananshinan di sali bai otro pais, mesora nos lo mira un cantidad di artículo den corantnan y "verenigingsblaadjes" ku lo condená e acto aki y jamé "un ataque formal riba free-enterprise, bao di influensha di Fidelismo".

Ta tristu di tin ku reconocé ku opinion publica ta tantu dependiente di sorto di publicashonnan asina.

◆

Open brief op de voorpagina van de Beurs.
Helaas, was de schrijver een fiktieve figuur.

Meneer de redacteur,

Na ruim een maand op uw heerlijke eiland te hebben doorgebracht - als u deze brief ontvangt, zit ik alweer in ons koude kikkerlandje - is het mij een behoefte u mijn compliment te maken over de wijze waarop u uw blad redigeert. Natuurlijk is uw blad qua grootte niet te vergelijken met de dagbladen in Nederland, maar qua nieuwsvoorziening hoeft het voor geen Nederlands blad onder te doen.

Waar het mij echter vooral om gaat, is u te complimenteren over de door en door gezonde geest die er door uw krant waait, en dat is iets, dat ik helaas niet van veel kranten in Nederland kan zeggen. Dat frisse, dat ik in zoveel Nederlandse kranten mis, komt mij vooral tegemoet uit uw commentaren, zoals die verschijnen in wat, zoals mijn broer mij vertelde, in de volksmond de "zwarte kolom" heet (ben ik ver mis als ik veronderstel dat dat de Antilliaanse volksgeest symboliseert?). Met name uw duidelijke stellingname tegen ongezonde tendenzen bij de jeugd heeft mijn sympathie: kostelijk, zoals uw tekenaar dat uitdrukte door een gespierde voetballer neer te zetten met een paar gniffelende bloemenjongens (meisjes?) op de achtergrond. Mijn ervaring is, dat sport niet alleen spieren staalt, maar ook de geest en vooral het doorzettingsvermogen. Mocht ook hier de dienstplicht ingevoerd worden, dan zal het deze jongens (?) wel duidelijk worden dat zij lichamelijk niet opgewassen zijn tegen sportbeoefenaren, waaruit men - ik spreek uit ervaring - de beste militairen kweekt. Tegen de geest van slapheid die momenteel onder onze natie rondwaart en de volkskracht ondermijnt, kan niet genoeg gewaarschuwd worden. Hier kan het sluipend proces misschien nog een halt toegeroepen worden - voor Nederland kan ik zo optimistisch niet zijn, helaas.

Het is zaak waakzaam te zijn. Maar u bent dat en op meesterlijke wijze. Want u neemt ze niet au serieux, u bespot ze (bij voorbeeld de zg. jongen van 231, die bezwaar had tegen foto's van wat schaars geklede meisjes). Dat is de manier!

Overigens, is het niet treurig dat zo'n jongen niets wil weten van een pikant gekleed meisje. Dat maakt toch wel heel duidelijk voelbaar, zoals u ook schrijft, dat hij niet normaal is. Ik heb persoonlijk niets tegen homosexuelen, maar ze blijven abnormaal en het zou toch al te gek worden, als zij gingen bepalen wat wel en wat niet in de krant komt. Ik zie dat als een groot gevaar, juist voor de jeugd, dat ze gaan denken dat homosexualiteit normaal is. Niet toevallig is Griekenland op het toppunt van zijn beschaving eraan te gronde gegaan! Ik kan u wel zeggen dat de toenemende toegeeflijkheid in deze in Nederland, ook bij kerkelijke functionarissen en bij anderen waarvan men dat niet zou verwachten, mij met zorg vervult. Het zou wel heel weinig wrang zijn, als ook het Westen hieraan ten onder zou gaan.

Hoe dan ook, zover is het hier allerminst en ik schrijf dit voor een niet onbelangrijk deel toe aan uw gezonde "indoctrinatie" van de Curacaose jeugd. Het leven is niet alleen maar rozengeur en maneschijn maar ook en vooral een strijd, een harde strijd, waarbij de jeugd straks onze Christelijke verworvenheden zal moeten verdedigen.

Meneer de redacteur, nogmaals mijn complimenten.

Met gevoelens van de meeste hoogachting,
(M.J.F.M. van Loon,
res. kolonel der artillerie b.d.)

episoden

XVIII

Wenteltrappen erfelijkheid
en ingewikkelde lijnen
milieubepaling
jm eustatia
ben ik wie ik nu ben (
genotype p x milieu q ⟶
fenotype pq) :
een spoor dat zijn schaduw vooruit
werpt , maar geen weg terug .
Dit moet voor mij
extra zekerheid betekenen ,
want aarzelend lopend
over het touw
gepend tussen zoveel hemisferen
weet ik slechts
dat onder mij ademt
het lachend afgrond niemandsland

XX

waaiende bomen
en een verveloze bank :
een oude man in zijn avondland .
Luistert dit verkalkt brein
slechts nog naar sprookjes
en is reeds gestold het verlangen?
Welneen, luistert maar!
In zijn ogen spiegelt zich
kristallijn en helder
een jonge vrouw met brandend
rood haar en vlammen óók op
onverwachte plaatsen (anatomisch
worden zijn gedachten)
alhoewel.......
later het wreed ontwaken
en het niet aflaten
van de droom over een wolf
die hij in dit geheel
niet kan plaatsen .

j. m. eustatia

XVII

Kijkend vanuit mijn raam ,
(aan weerszijden sneeuwlandschap
en daartussen
infusoriën , schaduwen
van nieuw leven)
ik evenwichtskunstenaar
op de grenslijn naar volwassenheid
overziende het verleden ,
in een oogwenk , in een mist ,
als het schaakbord waarvan
de stukken zijn omvergeworpen
en angstig de verzenen schurend
tegen het prikkeldraad
van het ongewisse
ben ik op zoek
naar nieuwe uitgangsstellingen

XIX

In dit jaargetij
als de avond
schemert om de iepen
en hazen moe van paren
zich reppen naar hun legersteden ,
mijmert verstrooid de oude vrouw (hoe
lang is het geleden dat het écht
zomer was?) en haar denken
wordt weer de vreemdeling
die (? wellicht 100 jaar geleden)
het beleg sloeg voor haar vesting
en eindelijk sprakeloos maar hijgend
de overwinningsvlam ontstak
in al haar ledematen .

XXI

In het bos
waar de bomen
ijverig hun hout sprokkelen
loopt de man
en luistert vol vertrouwen
naar zijn ademslag
in fase met
de bonkende bomen ;
veel later
in een ander jaargetij
loopt de oude man door het bos
en ziet hoe wreed verstrooid
de wind de bladeren verzamelt,
en temidden van dit alzijdig
verwelken
beseft hij
dat nu in fase
zijn ademslag slaat
met het vergaan .

Analyse Curacaose Samenleving: Zelf-ontkenning i.p.v. zelfbewustzijn

De eerste oplage van het proefschrift van de Antilliaan dr A. (Jandi) F. Paula: "From objective to subjective social barriers, a historico-philosophical analysis of certain negative attitudes among the negroid population of Curacao" is reeds bijna uitverkocht. Een gebeurtenis dat weinig proefschriften beschoren is. En waar dit een antilliaans werk betreft kan men hier zonder meer van een unikum spreken, vooral wanneer men ook nog weet dat het drukken, uitgeven en verspreiden (Boekhandel Salas, Curacao) zich geheel op de Antillen afspeelde. De buitenlandse markt heeft dus tot nog toe geen aandeel gehad in dit voortreffelijk sukses.

Probleemstellingen

Dr. Paula heeft in zijn werk eigenlijk drie, maar naar ons inzicht ook tot twee herleidbare, fundamentele problemen aan de orde gesteld. Het eerste probleem, —een sociologisch vraagstuk—, betreft het voortbestaan van een traditionele segregatie in de curacaose samenleving, terwijl er geen openlijke diskriminatie meer voorkomt. Anders gezegd, waarom wordt de vertikale mobiliteit van de neger nog steeds beperkt tot bepaalde grenzen van zijn ethnische groep zonder dat zijn ekonomische status en persoonlijke ontwikkeling hierop een invloed uitoefenen?

Het tweede probleem, —een psychologisch vraagstuk—, geldt de persoonlijkheid van de curacaose neger, waarin een onzekerheid omtrent het somatisch voorkomen én een labiel psychisch evenwicht persistent blijken, ondanks het feit dat de wetgeving thans gelijke rechten en bescherming aan allen garandeerd.

Methode

Eenmaal gesteld, leveren deze beide fundamentele problemen een haast chaotisch aantal empirische vraagstukken op, omdat dit gebied, ondanks de arbeid van de socioloog H. Hoetink, nog volkomen maagdelijk genoemd kan worden. Om in deze wirwar van vraagtekens inzichtelijk te werk te kunnen gaan heeft dr Paula een historisch-filosofische benadering gekozen teneinde het gebied rijp te maken voor verder empirisch onderzoek.

Voor de historie zijn de bekende antilliaanse bronnen (Amelunxen, Maduro, Hamelberg enz) aangesproken, maar daarnaast heeft dr Paula gebruik gemaakt van de, voor outsiders niet toegankelijke, artikelen serie van V. Brenneker die enkele psychologische verkenningen bevatten.

Verder steunt dit werk op persoonlijke observaties en ervaringen van de auteur, vooral wanneer hij gedwongen wordt om de nieuwste geschiedenis aan te vullen en te interpreteren.

Geschiedenis van onderworpenheid

De inhoud van de meeste geschiedkundige werken over de Antillen is doorgaans een rapportering van feiten die zich voorgedaan hebben, waarbij elke historische visie ontbreekt. De breedvoerige werken van Joh. Hartog zijn hiervan een welhaast klassiek voorbeeld. Zonder in cynisme te vervallen kan men stellen: beter geen historische visie, dan een verkeerde. Om de geschiedenis van de negroïde bevolking van Curacao te beschrijven heeft dr Paula danook logische verantwoordingen van de opeenvolgende feiten moeten geven. In het eerste hoofdstuk analyseert de schrijver de toestand van volledige slavernij waarin de negers tweehonderd jaar lang op Curacao hebben moeten wonen. Op een kundige wijze wordt afgerekend met de idee (Amelunxen, Hoetink) van "milde slavernij", die de slavernij op Curacao in de trant van "het-viel-best-mee" wil beschouwen en daarom allerlei vergelijkingen met omringende landen wil trekken om deze idee staande te houden, terwijl men graag over het hoofd ziet dat drie generaties volkomen onderworpen zijn geworden. In de plaats van deze "milde-slavernij" stelt dr Paula daarom ook een "perfekte kolonisatie". Slavenopstanden op Curacao waren inderdaad weinig in aantal, zo gaat hij verder, maar niet omdat de verhoudingen tussen blanke

heer en zwarte slaaf relatief gunstig waren, maar juist omdat de mogelijkheden voor een suksesvolle opstand op het kleine, weinig beboste Curacao ontbraken, en de slavernij dus perfekt kon worden bedreven.

De situatie van volledige onderworpenheid waarin de opeenvolgende negergeneraties hebben geleefd, heeft de overname door de neger van de blanke normen en waarden, —ook de voor de neger denigrerende—, gerealiseerd. Identifikatie dus uitgesloten!

Schijn-emancipatie

De wettelijke emancipatie van 1 juli 1863 was op Curacao geen schokkende gebeurtenis. Niet omdat alles rozekleur en maneschijn was, waar wederom door het ontbreken van een alternatief voor de neger ex-slaaf. De perfektie van het systeem sloot zelfs de verwerkelijking van de ware emancipatie uit. Wettelijke barrières werden opgeheven, subjektieve barriéres bleven bestaan! Wettelijke vrijheid zonder arbeid en brood, of te wel knecht (nieuwe naam) bij dezelfde heer met arbeid en brood in de oude sociale positie. Wettelijk was de slavenkaste opgeheven, maar de neger bleef in zijn ethnische groep, m.a.w. in de zelfde oude en onderste sociale laag.

Een werkelijke emancipatie vond dus niet plaats en zelfs niet vijftig jaar later bij de vestiging van de olieindustrie. In deze industrie en in de samen met deze industrie oplevende handel kon de neger wederom slechts de laagste positie innemen door zijn gebrek aan kennis, waaraan tot dan toe niets was gedaan. Geen wettelijke, maar subjektieve barriéres.

Negatieve impact

De curacaose neger heeft een historische en kulturele evolutie achter zich dat gekenmerkt wordt door een gedwongen passieve onderworpenheid én een gedwongen overname van denigrerende waarden t.a.v. zijn neger-zijn. Psychologische konsekwentie: het verwerkelijken van zijn persoonlijke mogelijkheden is gefrustreerd en de zelf-realisatie van de neger een schier onbereikbaar doel, terwijl slechts overblijft een verstoord evenwicht, een gebrek aan zelfvertrouwen en een onvolmaakte identifikatie.

Het gebrek aan zelfvertrouwen, maar vooral de hiermee samenhangende schaamte voor het eigen verleden is in de tegenwoordige curacaose samenleving door alle (ook blanke) sociale groepen overgenomen. Dr Paula konkludeert dan zeer terecht: "This attitude of avoidance is responsible for the fact that the population of the island has become a people essentially lacking the force of tradition, a fact which constitutes a real weakness in the national character. Denial of the past means denial of the common origin, denial of the common binding force".

Oplossing voor deze vicieuze cirkel ziet dr Paula tenslotte vooral in een algehele opvoeding van het volk.

KOMMENTAAR

Dr Paula heeft in zijn werk één van de kernproblemen van de curacaose samenleving geanaliseerd, n.l. het stuk zelf-ontkenning dat zowel in de gemeenschap in zijn geheel leeft, als bij de individuele Curacaoënaar. Een vorm van het minderwaardigheidsfenomeen dat gekoloniseerde volkeren vertonen in de fase voordat het zelfbewustzijn is ontwaakt, voordat het nationale zelfgevoel is geboren. Dit is danook de grootste verdienste van het boek dat na 13 jaar gedeeltelijke zelfbestuur op de Antillen kon verschijnen om hierdoor ook meteen de fiktieve zelfstandigheid van de curacaoënaars aan te tonen. Het is in wezen een revolutionnair geschrift, wanneer men de konsekwenties van deze analyse gaat trekken, hetgeen de schrijver zelf achterwege heeft gelaten. Aan het eind van zijn werk stelt dr Paula dat een opvoeding in zeer brede zin de curacaose bevolking uit deze slop kan halen, maar het is natuurlijk de grote vraag óf een dergelijke revolutie zonder omverwerping van bepaalde bestaande maatschappelijke strukturen kan plaatsvinden. Wij geloven van niet.

Het werk is ook inspirerend, omdat deze problematiek zeer centraal staat in de curacaose gemeenschap. Beoefenaars van andere wetenschappelijke disciplines zullen daarom bij het lezen van dit werk ontdekken dat hetzelfde probleem met hun wetenschappelijke benaderingsmethoden tot een nuancering van de oplossingsmogelijkheden zal leiden. Waarmee niet gezegd is dat het revolutionnair karakter van de oplossing zal verdwijnen. Een sociaal ekonomische analyse zal bijvoorbeeld waarschijnlijk konkluderen dat de onderste laag van de curacaose bevolking geen kans krijgt om pressiegroepen te mobiliseren om macht uit te oefenen op de zeer ongelijke inkomensverdelingen en dat een sociale strijd noodzakelijk blijft.

Dat dr Paula zelf geen materiaal heeft verzameld door middel van interviews e.d. zou bij bepaalde wetenschapsbeoefenaars kritiek kunnen uitlokken, maar dit zou tenonrechte gebeuren. Immers de auteur zegt op verschillende plaatsen in zijn werk duidelijk dat hij slechts een filosofische doorgronding van zijn onderwerp wil bereiken. Een empirisch onderzoek over dit ontzaglijk breed onderwerp zou ons inziens ook niet mogelijk zijn.

Tenslotte kunnen wij het niet nalaten om erop te wijzen dat dit zeer geengageerde werk twee maanden voor het Kulturele Kongres in Havana is verschenen, en als een voorbeeld van de taak van een intellektueel in een onderontwikkelde maatschappij, zoals dit Kongres het vaststelde, kan worden beschouwd.

Aan de antilliaanse intellektuelen is nu de plicht om kennis van dit boek te nemen. ◆

KION WIL DEZE KEER BEGRIP

"Begrijpelijk, uit zijn standpunt bezien, dat president Duvalier een proces tegen de vertoning van deze film (The Comedians), die overal ter wereld volle zalen trekt, heeft aangespannen"

DEZE KEER GEEN STELLINGNAME.

ILUSHON I

De Ilushon zit er weer op. Alleraardigst gebracht door een groep zeer talentvolle Antilliaanse amateurtoneelspelers, die kundig en met overgave getraind werden door Nederlands akteur no. 1 Henk van Ulsen. De aanvankelijk aanwezige animo bleek ruimschoots voldoende om zelfs de enorme teleurstelling als gevolg van het weergaloos gehannes met de bouw van de schouwburg, te kunnen verwerken.

Hopelijk zullen deze en andere aktieve toneelgroepen op ons eiland in staat blijken om lolbroeken als Sjon Benchi en Job uit de schouwburg te weren. De benoeming van piratenomroeper en Radio Hoyerkletskous Soe Handie tot direkteur van de toekomstige schouwburg belooft weinig goeds voor de toekomst. Aannemende althans dat de schouwburg nog ooit klaar zal komen en bovendien niet voor die tijd opgekocht wordt door Maduro om als siló gebruikt te worden. Architectonisch lijkt hij voor dit laatste beter geschikt en Maduro is per slot van rekening op de Nieuw Havenweg geen vreemdeling.

ILUSHON II

Met de Ilushon hebben we ook weer eens kunnen genieten van de aanwezigheid van Jules de Palm op ons eiland. De Sticusa en het eilandgebied hebben gemeend hem een snoepreisje te moeten aanbieden naar het eiland waar je volgens een van de talloze ouwehoerkarikaturen van De Palm alleen maar lachende lieden hebt, die zich uitsluitend bezighouden met het elkaar toeschreeuwen van scheldwoorden.

De Palm, neerlandikus van huis uit, toezichthouder op Curacaose studerenden in Nederland, gebruikt zijn intellektuele verworvenheden door min of meer regelmatig zijn pupillen aan te schrijven in lange, stilistisch verantwoorde volzinnen, waarin hij hun erop attendeert dat zij in de toekomst minder beha's en minder vaak schoenen moeten kopen, daar anders het beursgeld vroegtijdig op raakt.

Zijn vlucht uit de Antilliaanse gemeenschap, waar hij zich bijv. als leraar zeer verdienstelijk zou kunnen maken, kletst hij weg met lollig bedoelde smoesjes in de trant van: "ik kan er niet tegen om elke week diktees te geven".

Gezeten op zijn aartsvaderlijke "voogdstoel" in Den Haag gebruikt hij één wijsvinger waarschuwend tegen de studenten; de andere vingers zitten in de Sticusa-pap.

Zo heeft hij zich door de Sticusa weer een fiks bedrag laten uitbetalen voor zijn matige, van archaismen overlopende, vertaling van Shakespeare. Het komt ons voor, dat als de vertaling van Shakespeare via een prijsvraag was gerealiseerd, de vertaling goedkoper en bovendien beter zou zijn uitgevallen. De Palm heeft duidelijk bewezen het huidig, levend Papiamentu niet te beheersen. Zijn minstens vijftienjarig verblijf in Nederland is vermoedelijk mede debet hieraan.

De Palm heeft de juistheid van de keuze van de Sticusa in één opzicht bewezen: de vertaling is van een oer-Antilliaan, tenminste als je de definitie van De Palm blijft hanteren: scheldwoorden als miérde, krów, kaka bruá, enz.; waren niet van de lucht.

Wat niet in de schoolkranten mag.

(vaste rubriek van ingezonden stukken van antillianen tussen de 14 en 18 jaar).

MORGEN

De regen is net opgehouden. De stad ligt stil en verlaten. Hol weerklinken mijn onregelmatige stappen in de lege natte straten die de kleurige gebouwen weerkaatsen als impressionistische aquarellen. Het is mijn laatste avond hier op Curacao...

Zo loop ik dan. Nieuwsgierig als een pas aangekomen toerist om me heen te kijken. Aandachtig bekijk ik de schitterende oude gebouwen, de vroeger voor mij zo onbelangrijke etalages en de vele donkere zijstraten, soms glimlachend om herinneringen die me plotseling te binnen schieten. Afscheid!? Ik kijk op mijn horloge en merk verbaasd dat het al 2 uur 's nachts is. Langzaam wandel ik verder in de richting van de brug en ga daar lui op een natte bank zitten. Het is koud en stil. Op een andere bank, zo'n vijf meter van me af, ligt een man te snurken.

Terwijl ik naar de donkere lucht en eeuwige sterren zit te kijken, herinner ik me het gesprek dat ik gisteren met een ouwe buurman had.

"Wat ga je in hemelsnaam in 't buitenland doen?", vroeg hij.

"Nou studeren en werken", zei ik, "trouwens ik wil eindelijk eens iets anders zien dan Punda en Otrabanda".

"Maar hier is het toch goed? Je hebt hier familie, al je vrienden wonen hier en... overal is het hetzelfde".

"Hoe weet jij dat nou", vroeg ik brutaal.

Hij keek me gekwetst aan. "Luister knul, ik heb twintig jaar gevaren, twintig jaar!".

Ik trok een eigenwijs gezicht, want ik ben er heilig van overtuigd dat zeelui en vissers de grootste leugenaars zijn. Maar ik kan hier niet studeren en werken helemaal niet.

"Hoe lang ben je van plan weg te blijven?"

"Minstens vijf jaar, misschien kom ik niet eens terug".

"Zie je wel", stoof hij op, "jullie kennen geen vaderlandsliefde. Dat is de fout van de jonge curacaoënaars. Jullie gaan allemaal weg en komen, óf nooit terug. óf jullie komen getrouwd met een blanke vrouw".

"Wat is er nou loos met een blanke vrouw?", vroeg ik verontwaardigd.

"Laat maar zitten", zei hij somber, "Al ons talent vloeit weg. Daarom zal Curacao nooit vooruit gaan". Dit klonk als de verdoemenis van een profeet. Ik ergerde mij aan zijn chauvenisme. Maar misschien heeft hij gelijk...

Hé, het is al half vijf. Om 12 uur 's middags vertrek ik. Weer kijk ik naar de kalme zee, en ik zie de schemering, eeuwige voorbode van een onvermijdelijke morgen, altijd weer morgen. Morgen, mijn morgen...

IKS (17 jaar)

◆

Verschenen:

"Ilushon di un anochi"

van

frank martinus arion

In iedere boekhandel verkrijgbaar

REAL-KILL

AGENTEN: HECTOR HENRIQUEZ B. INC. - PENSTRAAT 62 - CURACAO.

E imprenta ku anja aden,
anja afó a keda na vanguardia
di Prensa Liber

Otto H. Zalm
Conscientiesteeg 35A
Otrabanda

CUMPRA MARGARINA

BEBO

ANTO LO BO SA PAKIKO
B E B O
A CONQUISTA MERCADO.

Antilliaanse
Metalen
Meubelfabriek N.V.

VOOR AL UW STALEN MEUBELEN

SEROELORAWEG 107 B. CURACAO N.A.

HILLMAN

— volledige sortering onderdelen —
ARTURO M. ARENDS
— betere betalingsvoorwaarden —

HILLMAN

— lagere aanschaffingsprijs —
ARTURO M. ARENDS
— technischer service —

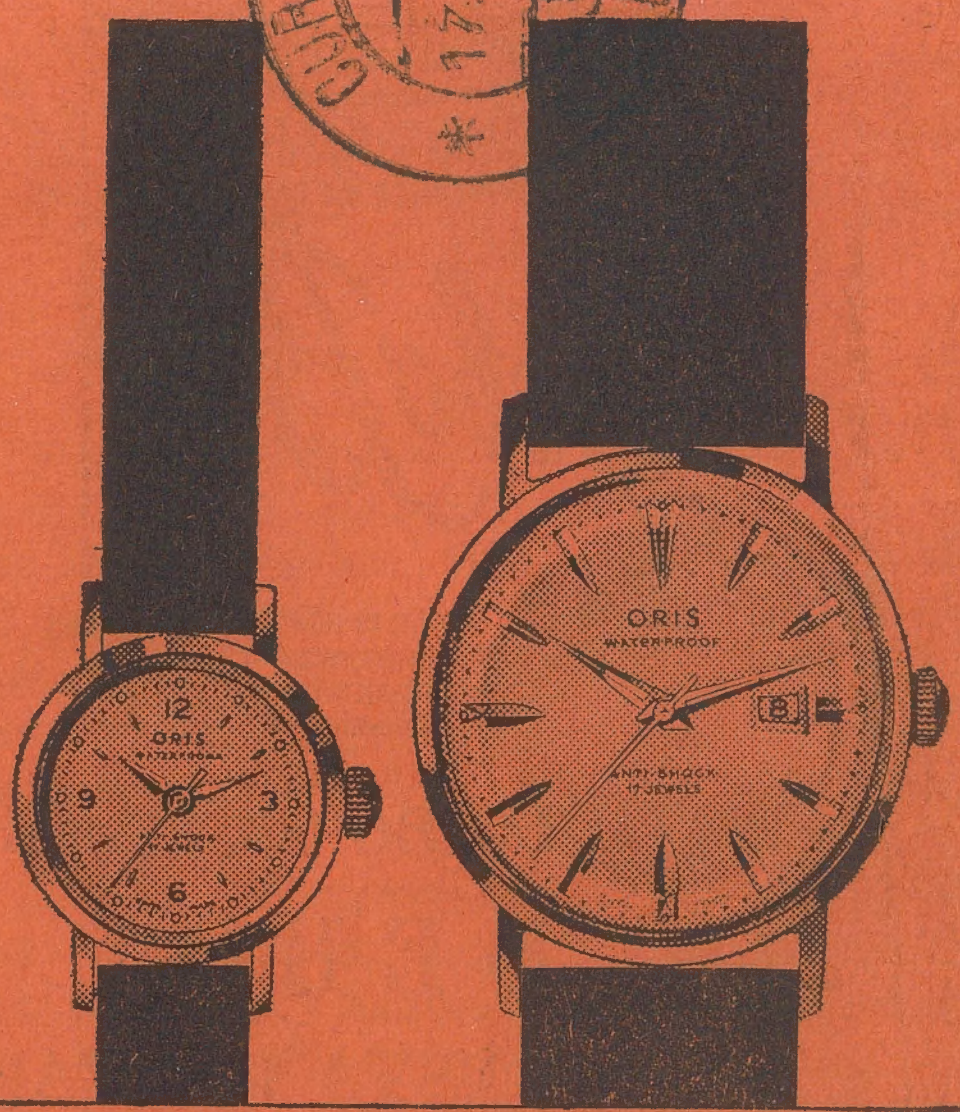
Korteweg 2 - 4
ARUBA

C.G. MADURO
Jacob Canisstr. 2
Nijmegen
Nederland

PER LUCHTPOST
PAR AVION
PNA

ORIS

Het is mijn favoriet!!

en ook van Papa, Mama, en mijn zusje!!

Antimagnetisch-Shockproof.

Verrassend voordelig.

KOOPT UW HORLOGE BIJ EEN VAKMAN

E. KYWI

THE GOLDEN WATCH

Breedestraat 11, (otrabanda)

---

pa kalidad komprobá
y gusto balanzá

PRODUCTONAN

HUNT

ketchup
tomato pasta
fruit cocktail
etc.

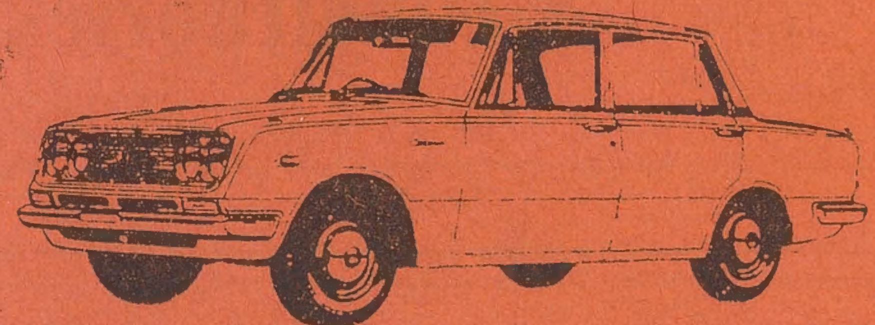
di venta na mihor tiendanan
i supermercadonan.

Agentenan:

Arturo M. Arends	**Armando Ignacio**
Korteweg 2 - 4	Prinsenstraat 91a
Aruba	Curaçao.

GARAGE CORDIA

90% v.d. toyota-onderdelen
altijd voorradig

toyota

op de wereldranglijst no 3
in de verkoop

curaçao	**aruba**
salinja 165	**tarabana 46**